

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *Gard 2. Egn. Kultur* Fylke: *Nordland*
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: *Vefsn*
 Emne: *Gamnel Egn kultur* Bygdelag:
 Oppskr. av: *Andr. Rordal* Gard:
 (adresse): *Fustrvatnet* G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1) Orda *myg* og *utslåttar* var mytte på same måte som i spørre lista

Ekre eller atlega er åker som arnb. lambils vort mytte til *myg*. Ein skilde såleis mellom *hinne myg* og *utmyg*. *Hinne myg* og ekre vort til sine tiders gjøds la, *utmyg* og *utslåttar* derimot aldrig "Tad gras" sa du gamle (frå gjødste *myg*) "Skrapen *myg* når du var så lite at ein så vort brjdde seg i stå (skrapen *myg*)".
 Av *utslåttar* künde de vera flere slag som *myr slåttar*, *fjellslåttar* og *slåttar* på skoglund fast mark

2) Pjødmyg

På skoglund *myg* måtte ein reinste bort kvist og d.l. kvar vår. Arbeidet vort gjort med ei sterk riva og *dingarnes* vort oftast brende. Denne *myg* rensking var kvinnfolk arbeid

3) Mossevoksen *myg*

Mossevoksen *utmyg* vort vanligvis gjort akko med og vaks difor svært att med skog. Når sa skogen siddes vort huggen vekk künde det också gjas

ei tid

4)

Så vart ein vit vort det kje gjort noko
med mjø og vassjukt mjø. Det var mykling
som vaks der og det vart lagra for seg sjølv
Vatning av mjø har ein lite høgd om
Gjødsling

Høyrde berre hinnermarka tie,
skra og mjø mellom åkrane Men sjølv
der vort kje gjødsling; Vanley minning
Men noko gjødsel seg ned frå åkrar el-
ler frå garden og så bunda det av og tie
at der vort "grindgang"

5)

Det vart aldri gjødsla tie utslattar.
Den gjødsla ein rådde over rakk berre
på dårleg vis til åkeren så anna gjød-
sel enn grindgang vart ikkje smakte
om og den vort bruka berre på hinnermjø

7)

Vanley stod trusa øvst på bæn og det var
vel kilt for å få gjen av siget frå garden
Frå fjøs og stall künde dette siget gjødsla
noksi godt, litreins fra eldhus. Men
ellis vort det vel ikkje meir enn trusa

8)

Det var vanley å lata trusdyra laite mjø
og utslattar både haust og vår og det
var sålvis i stor utpining av mjø
som førde med seg at der tilslut ikkje
vaks gras oftar enn annakvart år el-
ler endå sjeldnare og so tak skogen råd
valde tilslut

10) Den gjødsla dyra la ellers seg på laite
vort liggande der. Men den gjødsla mått
dyra la ellers seg i grindar vort jamne

2639

10) intour ved hjælp av en "Lortkludaba"
det kunde vere ein stakkende medskaff
på

12)

Kröttra overmatta: eldre tid: grindene
sinnare tok dei til å bygge sinnar for
ein eller flere eller som det høvde
med brøt. Noen hadde jo flere
brøt som låg på kvar ein stad av
eigedommen

Grindgang

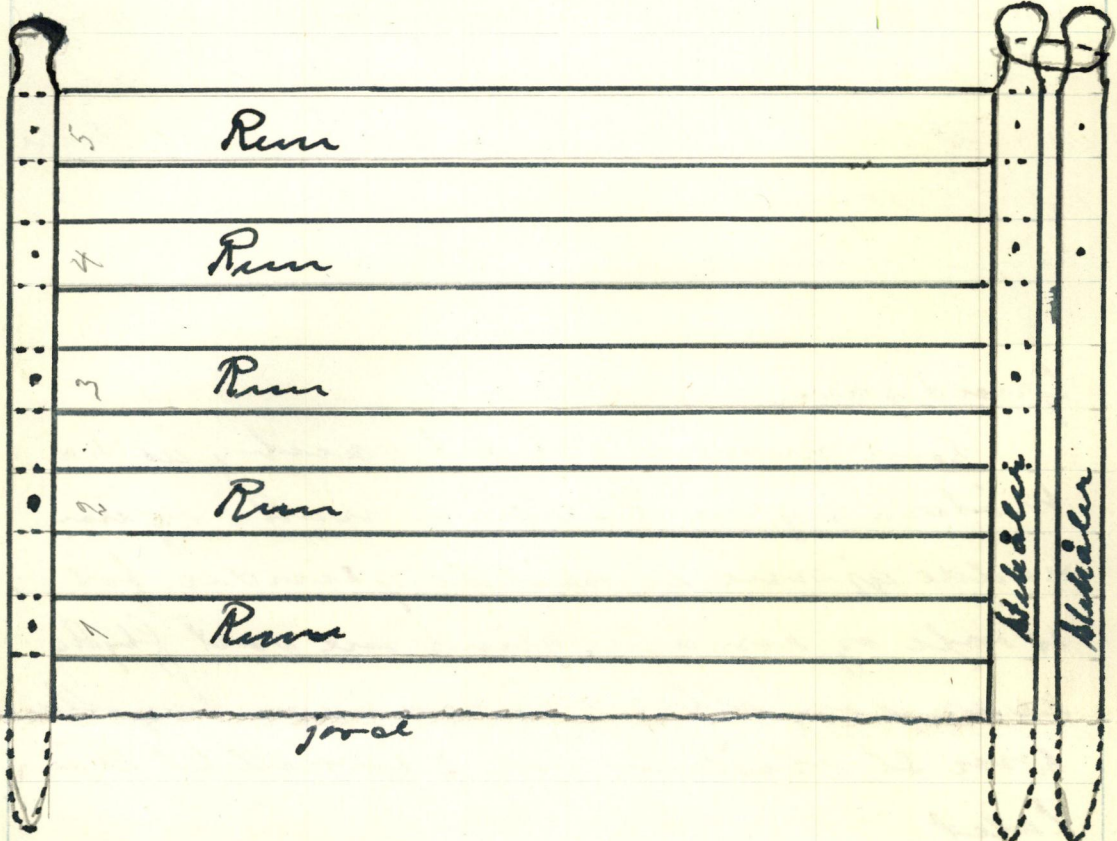
Som nemnd var det vanleg å ha
kröttra: grindar over matte og ein
hadde gjerne særskilde grindar for
størpe og småfe, grindarne vart flytta
kvar dag eller annan kvar dag eller
som størliken var: forhold til kröttr.
Tallet.

14)

Grindgang er enno i bruk her i
bygden. Men berre til geiter. (Sæne
går vild i fjellet) Størpet held ein all-
tid: for matte over

Grindarne er laga av 2 stolpar eller
"Stekåler" som det heiter her. Dei er
kversta på nedre enden, så ein kan
setja dei i jorda: hal som er stoppa med
ein jarnstaine (jordstaine) Mellom desse
2 "stekåler" er vanleg 5 bord eller "rem-
mer" festa på den måten at det er tap-
pa hal gjennom "stekålerne"; og i desse
hal set ein endarne av remmane
og løst gjennom ein nøgle slik at dei

sit fast. Grindarne er så høje at ildstige
 dyra kapper over (innløg 1.25 meter)
 Den övre ende ende på stakkearne nær 15-
 20 cm. opp om reummarne og har gjerne
 ein knopp i övre enden

Kvar grind er innløg 3 meter lang og
 ein sit samman så mange grinder ein
 ein har brukt for, og grindarne vert sett i fir-
 kant. Dette passa best for flyttinga. Det fir-
 kant som kvar flytting utgjør, kallast eit
 "grindled". Det er vanleg bare dei 3 botkane
 som vert flytta. Den fjerde, som er grensa
 mot det nye led, får stå i ro. Til å halda
 grindarne samman i den övre ende brukt
 ein "grindkarr" - ein ring om dei stakke
 som står samman - Grindkarrä var gjort
 av vidje eller helst av ein mustamog
 sjøl vokser ring av kronjal björk eller
 eine. Knoppen i ørst er for at korva ildstige
 så lett skal fara av.

2639

15)

Feldre tior var det utrygt for idyrt
og det var da vanlyg i selja opp ent skram
sel ein sa kalla "grindmanni". Det kunde
vera ein staur med ei tija og ein ga-
mal hatt pa. Men stort gagn var det
vel ikkje i eit slikt skramsel. Difor bli-

16) Ka dei "grindtuis", som det liz vakti
Det var alltid ein iredd kar som hadde
denne vakt og han var jamt uspena.
Den verste rodtjeplaga var over i kring
1825 og da var det snart slut med grind-
vakt. Grindtuiset hadde annos slikt
at det kunde tjoras fra den sine plass
til den andre

17)

Det var vanlyg at gjeteren fekk grind-
mat nar han kom heim med brispa-
pen. Men da maatte han ikkje ha
"gjatt bort" Han maatte ha alle dyr
heim eller fekk han ikkje grindmat.
Det kan fekk kinde vera lefsa, ofte
med gomsne pa, pannkaka av egg
og liknande.

Denne grindmaten var viktig for i
fa ein gjeter til i gjera godt arbeid
og det var i skam om han stalle og
slikt at han ikkje fekk.

18) Dei omspurte sanefjos karoktji
vare i bruk her

18) Namnet Tröd er mykje i bruk
her og er vel i avledning av "grind-
bröd" namnet pa den my som var
grindgatt. Vanlyg i gardsmann.

20) „Sätertröa“ var innkjøpt og vart van
by grindgjøt den tid ein var på säter.
I dei siste tidur vart somerfjøs vanly
på säter. Men no liden det med slått
med säterstellet.

Den gjødsla som fall, når ein brukte
somerfjøs, vart spridd på sätertröa

21) Nede ved sjöen vart enya ofte
gjødsla med fiskerfall som folk
hadde med heim frå Kofoten. Det
kunde vera iselja, levergrasse, tørste
kiv og så kunde det vera lodde og
små sild fiske inne i fjordane.
Men denne gjødsla måte rakk ikkje
så langt frå sjöen.

I dei indre bygder og grender der
ein ikkje måtte: fiskerfall, var
grindgang den inaste måte
enya fukt gjødsla på, bort set frå
innandringa frå garden.

Det høyrte ofte dei gamle kloza over
at det ikkje vaks gras på utelåkar
som før. Dei forstod ikkje, at kinnas
års rovdrift måtte føre det og
at skogen var det inaste som kinn
de gro på slik utpint jord. Ein kann
truffe truffar etter gamle kinn liden
inne i tette skogen, der ein aldri
kunde tru det hadde vaks gras.

Gulljord pr Justvatnet 13-1-1949

Andr. Risdal